

La cultura, la música i Josepmaria Escrivà de Balaguer

Rafael Frühbeck de Burgos

Director emèrit de l'Orquestra Nacional d'Espanya
De la Reial Acadèmia de Belles Arts de San Fernando

La sensibilitat de Josepmaria Escrivà pel que fa a la cultura no solament era gran, sinó que era molt més del que un examen no prou atent dels seus escrits i paraules recollides pogués donar a entendre.

L'anàlisi d'un dels conceptes centrals –si no el més fonamental– del seu missatge, el d'*unitat de vida*, ja ho mostra amb claredat. En efecte, aquesta unitat s'entén com el bastiment de la santificació de la vida ordinària en el treball, la qual consisteix a tenir present i fer present Déu en aquella vida.

Com que Déu és l'autor de tots els éssers i el possibilitador de totes les bones accions, per tal de veure'l i fer-lo veure, cal, abans de res, posar-se en disposició de captar-lo. I aquesta disposició no és res més que l'amor al món i al treball. Però qui estima cultiva allò que estima i, en fer-ho, esdevé culte.

Així doncs, quan el fundador de l'Opus Dei demana als seus fills –són paraules seves– *que estimin el món apassionadament*, i que estimin de la mateixa manera el seu treball professional i la seva família, ja que la seva vocació o vocacions mundanals –família, professió, etc.– són la base que divinament s'ha de perfeccionar, afirma ja sense dir-ho que el conreu, la cultura, serà una realitat ineludible en aquells que el segueixen.

I això és així, sens dubte, perquè –tal com ell mateix recordà amb l'antic aforisme romà *non multa, sed multum*– tenir

cultura no consisteix primàriament a saber moltes coses, sinó a cultivar amb veritat, amb profunditat i en la mesura de les nostres possibilitats, aquelles coses a les quals accedim.

Amb tot, precisament perquè cal tenir en compte tant l'alta dignitat de l'ésser humà –tothom, segons insistia, és cridat a la santedat–, com la meravella de la creació en general, Mons. Escrivà considerava que també la cultura en l'accepció clàssica més comuna, és a dir, la cultura com a formació integral i com a toc d'excel·lència, havia de ser patrimoni dels qui participaven en el seu esperit.

Així doncs, la cultura no és superficialitat brillant, vanitat o pedanteria. Justament perquè la tenia en tan alta estima, rebutjava aquella deformació tant com la seva absolutització: la cultura per la cultura. Per a ell, la veritable cultura ocupava un lloc intermedi, ja que arrelant-se en la saviesa, també havia de fecundar la ciència. No volia homes de ciència incultes, ni cultura com a exhibicionisme erudit. Volia persones cultes de debò. *Primer és la saviesa, després la cultura, després la ciència*, deia.

I, en aquesta cultura, la música ocupava un lloc rellevant. D'una banda, i en el més interior, perquè la religió –que tan profundament visqué– és un cant a Déu. Era ben palesa en Josepmaria Escrivà aquesta musicalitat de la relació amb Déu. I així com la música explica el caràcter central que la festa té en tota religió, i particularment en la cristiana –ja que la música

és essència de tota festa—, entén que un home de Déu encarni el caràcter festiu. Com afirmà d'ell el seu primer successor, Mons. Àlvar del Portillo, *la seva presència era festa*.

El seu parlar amb Déu i de Déu era sempre "musical". En efecte, igual com passa en la música, en el tracte amb Déu ell posava per davant el silenci humil, profund i atent de l'ànima, sense el qual no és possible ni la inspiració creativa ni l'audició, i després —amb el seu gran cor— llançava el ritme, donava a llum la nota, la paraula, a la vegada mesurada en el contingut i desmesurada en la força emocional. Era la seva oració, interior o expressada en veu alta per als altres, que sonava com una cançó d'amor *a la manera divina*, tal com li agradava d'expressar.

És prou sabut que la música és, per excel·lència, l'art i el llenguatge per al romanticisme. Alguna vegada, Josepmaria Escrivà digué que es considerava el darrer romàntic. La seva conversa amb Déu i amb tothom era un càntic del cor.

Aquella música interior que duia a dins, s'expressava també en música interpretada i en una sol·licitud per ella, tant la vocal com la instrumental. Apreciava la música clàssica i li agradava molt la bona música popular. Ell mateix, sobretot en els viatges en cotxe, solia cantar i, en les múltiples reunions i tertúlies que al llarg de la seva vida tingué amb gent jove, gaudia fent-los cantar i interpretar tota mena de música. Els regalava instruments musicals i, en els darrers

anys de la seva vida, de vegades els demanava que li deixessin les guitarres per beneir-les.

Tingué cura que en la seu central romana hi hagués un piano, i volia que sempre que fos possible hi hagués al menys un bon harmònim en els oratoris grans de la Prelatura. Aquest darrer punt connecta amb un altre aspecte remarcable del seu interès musical: les disposicions que prengué perquè en tot l'àmbit de la Prelatura s'apregués i es practiqués el cant litúrgic i, particularment, segons la tradició de l'Església, el gregorià. No acceptava la música dolenta en la litúrgia i sempre posà un èmfasi molt determinat en el seu rebuig.

Una altra mostra de la consideració per la música és l'alegria que tenia de saber de qualsevol persona d'aquest món —intèrpret instrumental, cantant operístic, etc.— que s'incorporava com a fidel de la Prelatura.

Una coneguda anècdota, relatada pel primer rector de la Universitat de Navarra, pot servir com a conclusió. Se celebrava un acte d'investidura de doctors *honoris causa* a l'edifici central i Mons. Escrivà de Balaguer caminava al costat del professor Sánchez Bella. La desfilada acadèmica es féu en silenci. El Gran Canceller trigà poc a comentar al Rector en veu baixa i amb bon humor que allò *semblava un funeral de tercera*. El mateix dia començà el desenvolupament de la música a la Universitat de Navarra.